

Szerb Köztársaság,
Oktatási, Tudományügyi és Technológiai Fejlesztési Minisztérium,
Belgrád

Újvidéki Egyetem BTK,
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék,
Újvidék

KÖZTÁRSASÁGI ANYANYELVI VERSENY

2018/2019.

1. osztály

A tanuló kódja: _____

Pontszám: _____

UTASÍTÁS A TESZT MEGOLDÁSÁHOZ

Az anyanyelvi versenyre készült teszt összesen húsz feladatot tartalmaz, megoldásukra 120 perc áll rendelkezésedre. A feladatlagra írd fel a kódodat, majd figyelmesen olvasd végig a feladatokat! A feladatokat tetszés szerinti sorrendben oldhatod meg. Ne feledd, hogy a végleges válaszaidat golyóstollal kell beírnod, mivel a ceruzával írt megoldásokat a javító tanár nem értékelheti. De ügyelj arra is, hogy munkád áttekinthető, igényes külsejű legyen! Ha előbb befejezted a munkát, nézd át újra a megoldásokat, és csendben hagyd el a tantermet!
Sok sikert kívánunk!

Javította: _____

Esteledett már, amikor a kötélverő mester portájára értünk, itt lakott a szőke lány. Életemben sem mondtam el olyan odaadással, átérzéssel verset, mint akkor azt a locsolót: *Én az éjjel azt álmodtam*. Ketten voltak lányok annál a háznál, két-két dinárt kaptunk, meg két-két hímes tojást. Vászonzacskóba gyűjtöttük a tojást, akkorra már jócskán megtelt tarisznyánk. A szőke Erzsi adta kezembe a tojást, ezt neköd főstöttem, mondta. A legszebb hímes tojás! Kicsiny lánykezek rótták a vonalakat, kicsiny leánylélek álmodta meg a cirkalmakat, tenéköd, ezt mondta a legszebb számócaszáj. Boldogan botorkáltam Feri oldalán tovább, olyan házhoz, amelyben három lány is élt, itt kaszálunk, mondta. Halványzöld banyakemence állt a tisztaszobában, abban a házban, ahol az a három lány lakott, akikhez érdemes volt betérni, mert locsolásunkkal kaszáltunk. Verset én mondtam, hosszút, különöset, nagyanyámtól tanultam, mesefája volt ő dr. Banó István tanár úrnak, a néprajzosok zentai nagy moguljának, s zengtem én a rigmusokat a halványzöld banyakemence előtt, lányok szeme fénylett, mint a gyémánt. Locsolásunk után vörösképu atyafi lépett hozzánk, reszelős hangon mondta, a vénasszonyt is möglocsoljátok, remélem?

– Möglocsolhatjuk – mondta társam.

A vénasszony a kemencepadkán gubbasztott, fekete varjú képében szállt oda, kendője orra hegyét gyászolta.

(Balogh István: *Barát(h)om* – részlet)

1. **Olvasd el** figyelmesen a szemelvényt, s **magyarázd meg, mit** jelent a *kaszálnunk* kifejezés ebben a szövegkörnyezetben! Válaszodat **írd a vonalra!**

2. **Keress** a szemelvényből **egy-egy példát** az alábbi **mássalhangzótörvény** előfordulására!

a) teljes hasonulás: _____

b) részleges hasonulás: _____

c) összeolvadás: _____

d) rövidülés: _____

3. Balogh István szövegében **régies, ritkán használt szavak** is előfordulnak. **Válaszd ki** az alábbi szavak mellett felsorolt **jelentések** közül a **megfelelőt**, s **karikázd be** a kiválasztott jelentés **betűjelét!**

I. **mesefa**

a) éigig érő fa

b) sok mesét tudó és szívesen mesélő ember

c) mesebeli tölgyfa

II. cirkalom

a) cikornya

b) kerti munkában használatos eszköz

c) gyors hadihajó

4. **Állapítsd meg a kiemelt szavak szófaját és a szemelvényben érvényesülő mondatrészi szerepét!**

	SZÓFAJ	MONDATRÉSZ
a) kötélverő (mester)		
b) neköd (föstöttem)		
c) (botorkáltam) tovább		
d) azt (álmodtam)		
e) nagyanyámtól (tanultam)		

5. **Töltsd ki a táblázatot!**

összetett szavak	az összetett szavak fajtája	az összetett szó hangrendje
a) kötélverő		
b) tisztaszobában		
c) halványzöld		
d) kemencepadkán		
e) leánylélek		

6. A szemelvényben szerepel a *möglocsoljuk* és a *föstöttem* szóalak. **Karikázd be** annak a **nyelvváltozatnak** a betűjelét, **ahova** ezek a szavak **tartoznak!**

- a) csoportnyelv
- b) regionális köznyelv
- c) nyelvjárás
- d) szleng

7. A szó szerkezetekről azt tanultátok, hogy olyan szókapcsolatok, amelyekben a szavak nyelvtani vagy egyéb viszonyban vannak egymással.

I. **Határozd meg** az alábbi **alárendelő** szó szerkezetek **fajtáját**, majd **nevezd meg** **összetevő** elemeiket is!

	a szó szerkezet fajtája	a szó szerkezet alaptagja	a szó szerkezet bővítője
a) kicsiny leánykezek			
b) portájára értünk			
c) három lány			

II. Milyen típusú a *szeme fénylett* szó szerkezet? **Húzd alá** a helyes választ!

alárendelő

mellérendelő

hozzárendelő

8. **Elemezd** a következő mondatot! A mondatrészeket a **szokásos módon jelöld**, majd **állapítsd meg**, hogy **melyik ágrajz felel meg** a mondatnak! **Keretezd be** a helyes ágrajz előtti betűt!

Boldogan botorkáltam Feri oldalán tovább.

a) (A) ↔ Á ↙ ↑ ↘ módH hH hH ↑ biJ	b) (A) ↔ Á ↙ ↑ ↘ állapotH hH hH ↑ biJ	c) (A) ↔ Á ↙ ↘ állapotH hH ↙ ↘ biJ hH
---	---	---

9. a) **Írd ki** a szöveg első mondatából azt a szót, amelyben található egy **rövid, elől képzett** (magas), **ajakkerekítéses, felső nyelvállású** (zárt) magánhangzó!

b) **Nem csak a szövegben érvényesülő** szófaját tekintve az alábbiak közül **milyen szófajú** lehet a kiválasztott szó? **Húzd alá** a helyes megoldást!

személyes névmás

határozószó

főnévi igenév

visszaható névmás

melléknévi igenév

jelen idejű ige

határozói igenév

múlt idejű ige

10. Alakítsd át az idézett mondat **kiemelt részét úgy**, hogy (szólás)hasonlatra emlékeztessen, majd **írd a vonalra!**

... ezt mondta a legszebb számócaszáj

11. Figyeld meg a következő szavakat, majd **írd a vonalra** a bennük található **képzőket!**

fényllett, reszelős, átérzéssel

12. a) Az összetett mondat **tagmondatai között fennálló viszony alapján** milyen **fajtajú** a következő mondat? **Keretezd be a helyes választ!**

Locsolásunk után vörösképű atyafi lépett hozzánk, reszelős hangon mondta.

alárendelő

mellérendelő

- b) **Milyen kötőszót** illesztenél a két tagmondat határára?

13. Figyeld meg a következő mondatot, majd **egészítsd ki** az alábbi **állítást!**

verset én mondtam, *hosszút, különöset*

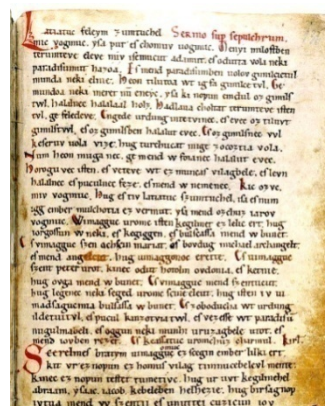
A fenti mondat kiemelt szavai _____ szerepét töltik be.
(milyen mondatrész?)

14. Figyeld meg, milyen **mondattani viszony** van a következő szövegrész **kiemelt tagmondatai között**, majd **ábrázold** a (kiemelt) mondatok **szerkezetét** a megszokott módon!

Esteledett már, amikor a kötélverő mester portájára értünk, itt lakott a szőke lány.

Szerkezeti ábra:

15. Korai magyar nyelvű nyelvemlékeink különösen értékesek. **Figyeld meg** a képeket, s **állapítsd meg**, mely nyelvemlékek láthatók rajtuk! **Ügyelj** a nyelvemlékek írásmódjára is!

- a) _____ b) _____

16. **Nevezd meg** az alábbi szavak **szóalkotási módját!**

- a) vászonzacskó: _____
 b) OTP: _____
 c) szaggat: _____
 d) videó: _____
 e) csoki: _____

17. Az alábbiakban **összekeveredtek** az állandó szókapcsolatok (frazémák). **Keress meg az összetartozó** részeket úgy, hogy **helyes** szólásokat kapj!

- a) Pálcát tör 1) felette
 b) Kudarcot 2) mond
 c) Lándzsát tör 3) vall
 d) Csődöt 4) mellette

- a) _____ b) _____ c) _____ d) _____

18. Az alábbi földrajzi nevek között található egy **helytelenül írt forma**. **Húzd alá a helytelen** változatot!

dél-koreai, Gyergyói-havasok, Gellért-gyógyfürdő, monte-carlói, Mont Blanc-i, montevideói

19. A **vajdasági regionális köznyelvben** számos **kölcsönszó (jövevényszó)** fordul elő. **Keress ki és húzd alá** az alábbi mondatokban ezeket a szavakat, majd **helyettesítsd magyar köznyelvi megfelelővel!**

- a) *A gyerekek csak egyetlen kugli fagylaltot kértek.*

- b) *Áramszünet esetén mindig fontos, hogy kéznél legyen egy batrilámpa.*

- c) *A konyhában cimet illata volt érezhető.*

- d) *A motorkerékpáron kötelező a kaciga használata.*

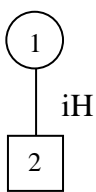
20. Amennyiben **helyesen** egészíted ki az alábbi szavakat a **j hang megfelelő betűjével**, akkor az **ly-nal** írandó szavak **kezdőbetűjéből** egy **keresztnevet** kapsz. **Keress meg** ezt a nevet!

*duha..., akadá..., kaca..., erek...e, cser...e, rigo...a, bó...a, Ipo..., í...,
karé..., fele...t, korcso...a, kap...a, zsiva...og, var...ú, sa...og, zöre...,
la...tor...a, va...on, lesú...t*

A kapott keresztnév: _____

JAVÍTÁSI KULCS AZ 1. OSZTÁLYOS TESZTHEZ

(2019. évi köztársasági anyanyelvi verseny)

1. Gyorsan, könnyen nagy jövedelemre/haszonra (ez esetben sok pénzre/hímes tojásra) teszünk szert. (Hasonló jó megoldás is elfogadható.) (1)
2. a) pl. odaadással, átérzéssel, möglócsoljátok, locsolásunkkal stb.
 b) pl. azt, megtelt, legszebb, zengtem stb.
 c) pl. möglócsolhatjuk stb.
 e) pl. állt, locsolásunkkal stb. (4 x 0,25 = 1)
3. I. b) (2 x 0,5 = 1)
 II. a)
4. a) melléknévi igenév, minőségjelző
 b) (határozóragos) személyes névmás, részeshatározó
 c) határozószó, helyhatározó
 d) mutató névmás, tárgy
 e) ragos főnév, állandó határozó (10 x 0,1 = 1)
5. a) tárgyas összetétel, magas
 b) (minőség)jelzős összetétel, mély
 c) (minőség)jelzős összetétel, vegyes
 d) (birtokos) jelzős összetétel, vegyes
 e) (birtokos) jelzős összetétel, vegyes (10 x 0,1 = 1)
6. c) (1)
7. I. a) minőségjelzős, leánykezek, kicsiny
 b) helyhatározós, értünk, portájára
 c) mennyiségjelzős, lány, három
 II. hozzárendelő (10 x 0,1 = 1)
8. **Boldogan botorkáltam Feri oldalán tovább.**
 állapotH biJ hH hH
 Ágrajz: b) (5 x 0,1 + 0,5 = 1)
9. a) értünk
 b) személyes névmás, jelen idejű ige, múlt idejű ige (4 x 0,25 = 1)
10. A szája olyan volt, mint a számóca./Olyan volt a szája, mint a számóca.
 (Hasonló jó megoldás is elfogadható.) (1)
11. -l, -ő, -s, -és (4 x 0,25 = 1)
12. a) mellérendelő
 b) pl.: és, s, meg (2 x 0,5 = 1)
13. értelmező (jelzői értelmező vagy hátravetett jelző) (1)
14. (1)
15. a) Tihanyi apátság alapítólevele (Tihanyi alapítólevél)

- b) Halotti beszéd és könyörgés (2 x 0,5 = 1)
16. a) szóösszetétel
b) mozaikszó (betűszó)
c) szóképzés
d) szóelvonás
e) szórövidülés (5 x 0,2 = 1)
17. a) 1.
b) 3.
c) 4.
d) 2. (4 x 0,25 = 1)
18. Gellért-gyógyfürdő (1)
19. a) kugli = gombóc b) batrilámpa = elemlámpa c) cimet = fahéj d) kaciga = bukósisak (4 x 0,25 = 1)
20. duhaj, akadály, kacaj, ereklye, cserje, rigolya, bója, Ipoly, íj, karéj, felejt, korcsolya, kapja, zsivajog, varjú, sajog, zörej, lajtorja, vajon, lesújt
A kapott keresztnév: Erika (1)